

Kerkdienst Janskerk 19 maart 2017

Thema: Cyclus 'Kies dan het leven!': Creatief en ruimhartig als God zelf

Lezing: Mattheus 5 : 38-48

Voorganger: Jasja Nottelman

Inleiding

Jezus laat Wet en profeten voluit gelden, maar wil dat zijn leerlingen verdergaande stappen aandurven. Verras je vijand eens, doe eens gek, doe eens anders – vanuit de creativiteit van de liefde. Treed buiten de kring van je gelijkgezinden. Dan doe je als de Eeuwige, die zonder onderscheid een hemelvader wil zijn voor alle mensen, dan ben je net zo gaaf als God is. Ook nu de actuele vraag: hoe kan dit na de verkiezingen tot uiting komen?

Overweging

Het is bijna hilarisch om de tekst van Mattheus 5 te lezen met de afgelopen week (of eigenlijk wel weken) nog op het netvlies, als het gaat om de verkiezingen.

Ik zou zeggen: dat was hier en daar wel aardig 'oog om oog en tand om tand'. In de strijd om de kiezers is je vijanden liefhebben wel een heel grote geste...

Ook met een idealistische kijk op de wereld, op mens en dier, moet klaarblijkelijk de ander vooral in een kwaad daglicht worden gesteld. En die linkerwang? Ik weet wel dat er veel spel bij zit, maar toch!

Goed om eens te kijken hoe de tekst ons verder kan helpen en op het spoor te komen van Gods creativiteit en ruimhartigheid.

Jezus legt in de bergrede, waarin we nu een eindje in gevorderd zijn op de derde zondag in de veertigdagentijd, zijn programma, het programma van de Eeuwige, neer. Het is zijn manier van naar de wereld kijken, naar mensen, naar de relatie tussen God en mensen en de relaties van mensen onderling. Eerst hebben we de zaligsprekingen gehoord: gelukkig zijn de armen van geest, de reinen van hart, de zachtmoedigen etc. Vorige week werden we opgeroepen zout der aarde en licht der wereld te worden.

Nu vervolgt Jezus zijn toespraak, met een andere toespitsing. Het zal gaan over de Wet en meer specifiek: hoe gaan we als mensen met elkaar om. Door Maarten den Dulk in het boek 'De Bergrede, steunpunt van de vrijheid' mooi genoemd: 'schriftgeleerde lessen in de liefde'.

Jezus neemt telkens een citaat uit de Tora, de boeken van Mozes. Het is een selectie van teksten, uit hun verband gehaald en in een nieuwe volgorde gezet. Er zijn teksten bij uit onder andere Exodus, maar ook uit Leviticus, Numeri en Deuteronomium. Het zijn geboden, niet alleen uit de schriftelijke traditie maar ook uit de mondelinge traditie, niet alles staat letterlijk in de Schrift, maar is in de loop van de eeuwen ingevuld. Jezus legt een zestal uit.

Voordat hij dat gaat doen geeft hij een soort leeswijzer. Hij legt er de nadruk op dat hij niet gekomen is om de Wet of de Profeten af te breken. Maar dat hij juist is gekomen om ze te vervullen.

Vervolgens heeft hij wel een strenge toon: 'Wie een van de geringste geboden ontkracht en dat de mensen leert, zal de geringste genoemd worden in het koninkrijk der hemelen'.

Wie ze onderhoudt en leert aan de mensen zal groot genoemd worden. Hij vraagt om verder te kijken dan je neus langs is.

Ik vertaal het zo: het is relatief gemakkelijk de Wet na te volgen zonder er verder bij na te denken. Je kunt dat afturven, zal ik maar zeggen. Als ik dat, dat en dat niet doe en dat, dat en dat wel doe, dan leef ik volgens de geboden, dan kan mij verder niets meer gebeuren.

Bij Jezus is dat niet genoeg, er komt meer bij kijken. Je wordt uitgedaagd om na te denken over wat je ge en verboden wordt. Je wordt dringend gevraagd te kijken naar hoe je met mensen omgaat.

Met je directe naasten, maar ook met mensen die verder van je af staan, zelfs hoe je omgaat met je vijanden.

Dat komt er behoorlijk op aan, dan is het ineens niet meer zo 'simpel'!

Maar voordat iedereen zich steeds kleiner voelt worden in de stoelen en je gaat denken: krijgen we dat weer, nou zul je zien, dat kan ik allemaal niet. Wat vraagt Jezus nu eigenlijk van mij; komt het wel goed??? is er eerst de manier waarop Jezus aan het uitleggen is.

En dat is best wel met humor!

Eerst is er het respect voor de traditie; telkens wordt een uitleg ingeleid met de woorden: 'Jullie hebben gehoord dat is gezegd'. De inbedding in de traditie is belangrijk.

Dan volgt een soort vrije verheldering van de tekst. Geen antithese of tegenstelling 'er is jullie dit en dit gezegd; maar IK zeg jullie...', zoals het eeuwen lang vaak is voorgesteld, maar een verheldering; zoals in de rabbijnse traditie, een soort midrasj, op zoek naar de precieze en uitvoerbare strekking van elk gebod.

In die verheldering zie je de humor: het werkt behoorlijk op de verbeelding.

Ook in het omgaan met mensen die geweld tegen je gebruiken geeft Jezus vrolijke recepten: Even de angel eruit, je agressor op het andere been zetten. 'Je hebt me nu zo gemept, kan ik je mijn linkerwang wellicht ook nog aanbieden?' 'Kom op zeg, zijn we er nu al, joh, ik breng je nog even verder!' 'Mijn hemd wil je? Hier neem mij jas!

Nou klinkt dat misschien wel erg hilarisch en zou je de ondertoon kunnen gaan missen. Of je gaat denken; zo simpel is het nou ook weer niet, sta maar eens voor zo'n soort situatie, dan piep je wel anders. Of je herinnert je een gebeurtenis, waar iemand een grapje maakte over dat bierflesje dat kapot werd gegooid op het fietspad, waarop de gevolgen niet waren te overzien...

Het is opvallend dat het begin van de tweede serie (die al eerder dan vers 38 begint) waarin het gaat over het kwaad, over vijanden en hoe je die het hoofd biedt, dat het begin inzet bij dat je niet moet zweren. Dat je geen eed moet afleggen. Dat je geen bezwerende retoriek moet bezigen. Ik zweer dat ik nooit dat of dat zal doen, ik zweer dat ik me zal inzetten tegen geweld, tegen vijanden, tegen etc.

Laat je 'ja' 'ja' zijn en je 'nee' 'nee'. Mensen moeten je op je woord kunnen vertrouwen. En als het gaat om nee te zeggen tegen onrecht, tegen kwaad, daar moet je in groeien. Dat kun je jezelf niet opleggen, maar daar kun je jezelf wel in ontwikkelen.

Het is soms verbazingwekkend hoe mensen wel vat krijgen op anderen door hen te laten inzien dat dit toch niet de goede weg is, dat we toch zo niet met elkaar om zouden moeten gaan. Dat is enorm inspirerend, dat wakkert je eigen moed aan.

Over moed krijgen en geïnspireerd worden. Het is toch wel erg bemoedigend om te lezen in het laatste vers van dit hoofdstuk dat we aangesproken worden op ons volmaakt zijn. Een mooie vertaling hiervan vond ik: onverdeeld goed zijn. We zijn onverdeeld goed en dat alleen maar omdat God onverdeeld goed is.

Geschapen naar Gods beeld krijgen we mee dat we deze geboden kunnen doen, dat we het in ons hebben. Geschapen zijn naar Gods beeld zegt iets over je mogelijkheden en dat er, elke dag weer, nieuwe kansen liggen voor creativiteit en ruimhartigheid. En dat we het nodig hebben daar telkens weer toe geïnspireerd te worden, door anderen, door goede woorden, door God in alles, dat is geen schande!

Zonder die inspiratie zou het allemaal doodnormaal zijn, zonder enige spanning of ingewikkeldheid.

Telkens weer aangesproken te worden geeft dynamiek in het leven, in het met elkaar leven, in het leven naar God toe.

Vrijdagavond was er op de Oudegracht een ontmoeting tussen 8 EUGers en 8 vluchtelingen.

Mohammed heb ik voor de zomer ergens op straat ontmoet en vervolgens kwam hij een paar dagen later voor het eerst van zijn leven in een kerk, hier bij ons in de Janskerk. Mohammed heeft samen met Rita en Lonnie deze ontmoeting van afgelopen vrijdag georganiseerd. Een kok uit Syrië, Abdul, bereidde een fantastisch maal, waar we met z'n zestienen van gesmuld hebben.

Mohammed vertelde aan de groep over onze ontmoeting en zijn gastvrije onthaal in de kerk. Wat me ontroerde was dat hij tot in zijn vezels geraakt was door de vredeswens in de kring: Vrede zij met jullie, met jou en jou en jou. Voor hem is het 'Salaam Aleikum' van grote waarde, in elke ontmoeting: Salaam Aleikum, vrede zij met jou!

Vrede voor jou, ook al ken ik jou nog niet. Vrede voor jou, ook al weet ik niet wat jij met mij voorhebt. Vrede voor jou!

Als je het hebt over dynamiek, over nieuwe kansen, over mogelijkheden!! We weten vaak niet half hoeveel we in ons hebben en hoeveel een ander in ons kan losmaken. Jezus probeert ons te prikkelen en uit te dagen, wetend van die mogelijkheden die mensen in zich hebben.

De uitdaging is aan ons!!

Zo moge het zijn.